

Beleidsmonitoring van vogels in het kader van ANLb in 2021: samenvatting van de verrichte werkzaamheden

Rob Vogel
Arjan Boele
Joost van Bruggen
Albert de Jong
Bernice Goffin
Jan-Willem Vergeer
Erik van Winden
Dirk Zoetebier

Sovon-rapport 2022/09

Beleidsmonitoring van vogels in het kader van ANLb in 2021

samenvatting van de verrichte werkzaamheden

Rob Vogel, Arjan Boele, Joost van Bruggen, Albert de Jong, Bernice Goffin, Jan-Willem Vergeer, Erik van Winden en Dirk Zoetebier

Dit rapport is samengesteld in opdracht van BIJ12

Werkt voor provincies

Colofon

Type informatie	Omschrijving/naam	Datum
Auteur(s):	Rob Vogel, Arjan Boele, Joost van Bruggen, Albert de Jong, Bernice Goffin, Jan-Willem Vergeer, Erik van Winden & Dirk Zoetebier.	13-01-2022
Versie:	Definitief	17-01-2022
Inhoudelijke toets:	Erik Kleyheeg	17-01-2022
Vrijgave:	Rob Vogel	17-01-2022

© Sovon Vogelonderzoek Nederland 2022

Dit rapport is samengesteld in opdracht van BLJ12

Wijze van citeren: Vogel R., Boele A., van Bruggen J., Goffin B., Vergeer J.W., van Winden E. & Zoetebier D. 2022. Beleidsmonitoring van vogels in het kader van ANLb in 2021: samenvatting van de verrichte werkzaamheden. Sovon-rapport 2022/09. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

ISSN: 2212-5027

Niets uit dit rapport mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar worden gemaakt d.m.v. druk, fotokopie, microfilm, of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Sovon en/of opdrachtgever.

Inhoud

Samenvatting.....	2
1. Inleiding.....	4
2. Werving, opleiding en binding van vrijwilligers.....	5
2.1 Uitgangssituatie.....	5
2.2 Werving en opleiding van monitoringvrijwilligers	5
2.3 Binding monitoringvrijwilligers	6
2.4 Discussie en aandachtspunten	6
3. Monitoring van broedvogels in steekproefgebieden	7
3.1 Uitgangspunten	7
3.2 Verrichte inspanningen en resultaten	7
3.3 Conclusies en aandachtspunten	9
4. Monitoring zeldzame broedvogels en kolonievogels.....	10
4.1 Uitgangssituatie.....	10
4.2 Werkzaamheden en voorlopige resultaten kolonievogels.....	10
4.2.1 Kolonievogels.....	10
4.2.2. Zeldzame broedvogels.....	11
4.3 Conclusies en aandachtspunten	12
5. Monitoring van Watervogels	13
5.1 Uitgangssituatie.....	13
5.2 Uitgevoerde werkzaamheden	13
5.3 Conclusies en aandachtspunten	14
6. Monitoring van Wintervogels	15
6.1 Uitgangssituatie.....	15
6.2 Verrichte inspanningen en resultaten	15
6.3 Conclusies en aandachtspunten	16
7. Monitoring via Meetnet Nestkaarten.....	17
7.1 Uitgangssituatie.....	17
7.2 Verrichte inspanningen en resultaten	17
7.3 Conclusies en aandachtspunten	18
8. Referenties.....	19

Samenvatting

In dit rapport zijn de in 2021 verrichte werkzaamheden ten behoeve van de landelijke beleidsmonitoring van vogels in het kader van ANLb samengevat. Bij deze monitoring wordt voortgeborduurd op de monitoring in het kader van het Netwerk Ecologische Monitoring, en het in dat verband opgebouwde netwerk van vrijwillige vogeltellers. De beleidsmonitoring richt zich op de ontwikkeling van aan boerenland gebonden vogelsoorten in gebieden met ANLb, gespiegeld aan 'referentiegebieden' (controlegebieden) zonder ANLb-Invloed.

De monitoring is ingericht op basis van twee meetdoelen:

1. het volgen van de ontwikkeling in aantal en/of verspreiding van vogels (ANLb-doelsoorten) in gebieden met ANLb
2. het meten van het verschil in ontwikkeling in aantal en/of verspreiding van vogels (ANLb-doelsoorten) tussen gebieden met en zonder ANLb.

Covid-19

De kabinetsmaatregelen om verspreiding van Covid-19 tegen te gaan brengen nadelen voor vogelmonitoring met zich mee, al blijven de gevolgen daarvan beperkt. Geplande lezingen, cursussen en trainingen konden nauwelijks fysiek plaatsvinden. Een groot deel werd digitaal georganiseerd. Op grond van aangemelde maar niet opgestarte dan wel afgebroken broedvogeltellingen becijferen we de uitval op <5%. Dit speelde vooral waar men in kleine groepjes wilde tellen (weidevogelgebieden), waar dat door beperkingen aan groepsvorming vaak niet kon. Ook het aantal gecontroleerde nesten van uilen komt lager uit omdat sommige boerenerven vanwege Covid-19 minder toegankelijk waren, en ringen mede vanwege de veiligheid (werken met ladders e.d.) meestal in teamverband plaatsvindt, wat conflicteerde met het verbod op groepsvorming. Bij de monitoring van niet-broedvogels is in agrarisch gebied geen duidelijk negatief effect van Covid-19 waarneembaar.

Werving, opleiding en binding van monitoringvrijwilligers

In 2021 zijn cursussen en lezingen verzorgd in 'prioritaire' regio's, met name regio's met leefgebied droge dooradering. Veel van de daarin voorkomende doelsoorten worden nog niet voldoende gemeten. Per saldo leiden de cursussen tot een toename van enkele tientallen vrijwillige tellers per jaar, in 2021 wat minder dan de afgelopen jaren als gevolg van Covid-19. Op cursus.sovon.nl rondde 199 cursisten de online-watervogelcursus succesvol af, waarbij het intekenen van groepen watervogels op percelen deel uitmaakte van het lespakket. Zij werden uitgenodigd om de online kennismakingsbijeenkomst bij te wonen en een gebied te gaan tellen. Enkele nieuwe tellers werden 1-op-1 in het veld ingewerkt.

Monitoring van broedvogels in steekproefgebieden

In het broedseizoen van 2021 zijn ten minste 656 relevante meetpunten geteld. Dit is de stand rond 20 december 2021; er is nog enige nalevering te verwachten. Om te kunnen voldoen aan de landelijke doelstelling van de ANLb-beleidsmonitoring, is uiteindelijk niet zozeer het aantal meetpunten in gebieden met ANLb-overeenkomsten en in referentiegebieden van belang, maar het aantal meetpunten waar de doelsoorten daadwerkelijk als broedvogel zijn vastgesteld. In dit rapport wordt gewerkt met de vuistregel dat een soort op ten minste 60 meetpunten vastgesteld moet zijn om voldoende onderbouwde uitspraken te kunnen doen. Bij toekomstige evaluaties is dat eventueel ook mogelijk bij soorten met minder meetpunten, maar dat zal afhangen van de spreiding over verschillende strata. In totaal 19 soorten voldoen aan de eis van 60 meetpunten in ANLb-gebied. In referentiegebieden voldoen 15 soorten aan de eis van 60 meetpunten.

Monitoring van zeldzame broedvogels en kolonievogels

Van de meeste doelsoorten wordt een substantieel deel van de populatie in agrarisch gebied gevolgd. Van de kolonievogelsoorten Huiszwaluw en Roek liggen voldoende kolonies in/nabij ANLb-gebied en in referentiegebieden om die te betrekken bij evaluaties van de beleidsmonitoring. Dit geldt ook voor Steenuil en Kerkuil, beide vrij zeldzame broedvogelsoorten die deels resp. geheel (ook) via het Meetnet Nestkaarten gevolgd worden. Van de meeste zeldzame soorten en kolonievogels is de meerderheid van de data ook voldoende nauwkeurig voor ANLb beschikbaar. Dat wil zeggen: minimaal op territoriumniveau, om de koppeling tussen wel en niet beschikt gebied te kunnen maken. Enkele soorten zijn echter te zeldzaam om bij analyses te kunnen betrekken. Tellers die 'gebiedstotalen' doorgeven worden benaderd om de exacte verspreiding door te geven door alsnog 'stippen' te zetten.

Aanpassingen in de landelijke monitoring van watervogels

Waarnemers zijn via oproepen in de maandelijkse nieuwsbrieven verzocht om waarnemingen van ANLb-soorten (watergebonden niet-broedvogels) in te tekenen in hun telgebieden van gemiddeld 400

hectare. Met de verbeterde online-invoer van de watervogeltellingen is het makkelijker en laagdrempeliger geworden om soorten digitaal op de exacte locatie in te tekenen. Er is nog steeds een stijgende lijn in het aandeel van ANLb niet-broedvogelsoorten dat wordt ingetekend bij de reguliere watervogeltellingen. De intekenpercentages lagen in de meeste gevallen hoger dan voorgaande jaren. Het totaal aantal ingetekende vogels is gestegen tot boven de 50%. We mikken op een verdere toename maar dit gaat geleidelijk. Een deel van het tellerscorps telt echter al decennialang en is daarom minder geneigd om nieuwe invoermethoden te gebruiken (mobiel/digitaal vs. papier en gebiedstotalen doorgeven vs. intekenen). Toch blijkt uit de getallen dat het systeem van digitale veldinvoer langzaam maar zeker steeds meer wordt omarmd.

Monitoring van wintervogels

Dit onderdeel richt zich op wintervogels (telperiode 16 december t/m 1 januari), voor zover niet watergebonden. Er wordt gewerkt met routes met 20 vaste punten waar 5 minuten wordt geteld. In het najaar is gericht gezocht naar nieuwe tellers in regio's waar nieuwe telroutes gewenst waren. Dit is een uitdaging, omdat er in de meeste regio's weinig winterpakketten zijn; het aantal potentiële tellers vormt geen belemmering. Sinds de start van de ANLb-beleidsmonitoring is het aantal getelde routes sterk toegenomen, van ca. 450 in 2015 naar ruim 650 in 2021. Tot en met 9 januari 2022 zijn de telresultaten op 652 telroutes met elk 20 punten ingevoerd. De beperkende factor bij wintervogels is dat er nog relatief weinig ANLb-winterpakketten zijn. Het al hoge aantal getelde routes/telpunten neemt met 8% per jaar toe, wat veel perspectief biedt, zeker op het moment dat ook het areaal winterpakketten verder toeneemt.

Monitoring via het Meetnet Nestkaarten

Voor Steenuil zijn we positief over de haalbaarheid van de ANLb-meetdoelen op korte termijn (<3 jaar), voor Kerkuil gaan de ontwikkelingen en de bereidheid de goede kant op voor in ieder geval de middellange termijn, maar blijkt doorlopende aandacht belangrijk en door maatregelen als gevolg van Covid-19 tijdelijk onderbroken. Een analyse in 2019 (toekenningsystematiek) wees echter eerder al uit dat voor beide soorten voldoende gegevens beschikbaar zijn in beschikt en referentiegebied om een analyse van ANLb-beleid te kunnen maken.

1. Inleiding

In 2016 is de stelselherziening Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer (ANLb) van start gegaan. Om de effectiviteit van het nieuwe stelsel te beoordelen zijn twee monitoringssystemen opgezet, één voor de *beleidsmonitoring* en één voor de *beheermonitoring*. De collectieven zijn verantwoordelijk voor de beheermonitoring, die duidelijk moet maken of het gevoerde beheer tot de gewenste beheerresultaten leidt en hoe het beheer kan worden geoptimaliseerd. De beleidsmonitoring is een verantwoordelijkheid van de provincies. Op basis van de gegevens uit de beleidsmonitoring wordt op landelijk niveau de ecologische effectiviteit van het agrarisch natuurbeheer gemeten. Dat wil zeggen dat beoordeeld moet worden of kwetsbare en veelal afnemende populaties van soorten van de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn die vooral voorkomen in agrarisch gebied de beoogde impulsen krijgen.

De beleidsmonitoring van vogels wordt uitgevoerd door Sovon in opdracht van BIJ12 (namens de provincies). Hierbij wordt voortgeborduurd op de landelijke vogelmonitoring in het kader van het Netwerk Ecologische Monitoring (NEM). Feitelijk wordt het netwerk aan meetpunten waar nodig verder ‘verdicht’. Om te kunnen beoordelen of de ontwikkelingen van de ANLb-doelsoorten (mede) het gevolg zijn van ANLb, dient niet alleen in en rondom ANLb-gebied gemeten te worden, maar ook in referentiegebieden die niet onder invloed staan van het ANLb.

In de volgende hoofdstukken wordt per monitoringonderdeel ingegaan op de in 2021 door Sovon verrichte werkzaamheden en op de (voorlopige) resultaten daarvan.

De beleidsmonitoring van vogels is namens BIJ12 begeleid door Margo Cadée, Ruud Bink en de NEM-begeleidingscommissie voor vogelmeetnetten. De voortgang is door Sovon op 30 september 2021 ook in de NEM-begeleidingscommissie voor vogelmeetnetten besproken.

Covid-19

De maatregelen van het kabinet om verspreiding van Covid-19 tegen te gaan heeft beperkt negatieve gevolgen voor de ANLb-beleidsmonitoring. Geplande lezingen, cursussen en trainingen konden niet plenair plaatsvinden maar werden digitaal georganiseerd. Op grond van aangemelde maar niet opgestarte dan wel afgebroken broedvogeltellingen berekenen we de uitval op <5%. Dit speelde vooral waar men in kleine groepjes wilde tellen (speelt o.a. in weidevogelgebieden), maar waar dat door een verbod op groepsvorming vaak niet kon. Ook het aantal gecontroleerde nesten van Steenuil en Kerkuil komt wat lager uit omdat sommige boerenerven vanwege Covid-19 minder goed toegankelijk waren, en ringen mede vanwege de veiligheid (werken met ladders e.d.) meestal in teamverband plaats vindt, wat conflicteerde met het verbod op groepsvorming. Bij de monitoring van niet-broedvogels is in agrarisch gebied geen duidelijk negatief effect van Covid-19 waarneembaar.

2. Werving, opleiding en binding van vrijwilligers

2.1 Uitgangssituatie

Sovon moet zorgen voor voldoende aanwas van tellers om de gewenste monitoringinspanningen op peil te brengen en te houden. Vooral in agrarisch gebied is dat een uitdaging, omdat grote delen daarvan tegenwoordig uit vogelarm habitat bestaan. Investeren in de werving, binding en opleiding van het tellerscorps is dus essentieel voor langjarig succesvolle ANLb-beleidsmonitoring.

2.2 Werving en opleiding van monitoringvrijwilligers

Voor de opleiding van nieuwe tellers zijn (online) cursussen ontwikkeld, waar een deel van de nieuwe tellers gebruik van maakt. Veel aankomende tellers draaien echter eerst mee in bestaande telgroepen, en worden daarin opgeleid. In de nieuwe online-watervogelcursus wordt met het oog op de ANLb-beleidsmonitoring specifiek aandacht besteed aan het op een (digitale) kaart intekenen van groepen watervogels.

Activiteiten najaar 2020 tot en met de zomer van 2021

Van oktober 2020 tot en met juli 2021 zijn de volgende cursussen georganiseerd (tabel 1), gericht op regio's die voor de ANLb-beleidsmonitoring relevant zijn omdat er steekproefgebieden voor ANLb-beleidsmonitoring in liggen. Tijdens de activiteiten werden vrijwilligers telkens gewezen op de voorkeur om in voor ANLb relevante gebieden te gaan tellen. Vanwege Covid-19 was het 2021 niet mogelijk om fysieke bijeenkomsten voor grotere groepen waarnemers te beleggen. Als vervanging werden diverse digitale trainingen georganiseerd (tabel 1.2). Die werden afgewisseld met veldbezoeken die in kleine groepjes met een toegestane groepsgrootte. Deze afwisseling van theorielessen en praktijkbezoeken in het veld werkt goed.

Tabel 1.1 Voor ANLb relevante cursussen en lezingen in seizoen 2020/21.

Cursus	Periode	Plaats	Provincie
BMP-cursus	maart - juni	Weert	Noord-Brabant
BMP-cursus	maart - juni	Eindhoven	Noord-Brabant
BMP- & MAS-cursus	maart - juni	Leeuwarden	Friesland
BMP-cursus	mei - juni	Achterhoek	Gelderland
BMP-cursus	mei - juni	Noordoostpolder	Flevoland
Lezing/instructiebijeenkomst	Periode	Plaats	Provincie
Watervogels tellen	september	Kortenhoefse plassen	Noord-Holland
Watervogels tellen	september	Naardermeer	Noord-Holland
Watervogels tellen	oktober	Eilandspolder	Noord-Holland
Watervogels tellen	oktober	Westwouderpolder	Noord-Holland
Watervogels tellen	december - januari	Leeuwarden	Friesland

Op cursus.sovon.nl rondde 199 cursisten de online-watervogelcursus succesvol af, waarbij het intekenen van groepen watervogels op percelen deel uitmaakte van het lespakket. Zij werden uitgenodigd om de online kennismakingsbijeenkomst bij te wonen (zie tabel 1.2) en een gebied te gaan tellen. Enkele nieuwe tellers werden 1-op-1 in het veld ingewerkt.

Tabel 1.2 Voor ANLb relevante online workshops live gegeven via www.youtube.com/SOVONVogelonderzoek/

Online workshop	Periode	Platform	Raadpleegfrequentie
Kennismaken met watervogeltellingen	september	Youtube	1.800
Determinatieperikelen deel 1	oktober	Youtube	5.800
Vogels op slaapplaatsen	november	Youtube	880
Determinatieperikelen deel 2	december	Youtube	3.400
Wat weten we over de Ringmus (ANLb-doelsoort) op basis van PTT-tellingen?	december	Youtube	670
Medetellers invoeren bij je BMP-telling	maart	Youtube	80
Begrenzing van je BMP-gebied aanpassen	maart	Youtube	180
Online workshop Nestkaarten invoeren met AviNest	maart	Youtube	800

2.3 Binding monitoringvrijwilligers

Binding van monitoringsvrijwilligers kan op verschillende manieren worden bewerkstelligd. Om te beginnen moet het vogels tellen voor de vrijwillige waarnemers niet moeilijker zijn dan nodig. De afgelopen jaren is in NEM-verband al veel energie gestoken in het waar mogelijk wegnemen van administratieve lasten. Zo is een app ontwikkeld die het de waarnemers mogelijk maakt om waarnemingen meteen in te voeren en te uploaden naar het monitoringportaal. Sinds november 2019 kan dit niet alleen voor de gebruikers van Android-tablets en mobiele telefoons (80% waarnemers) maar ook voor gebruikers van Apple-devices (20% waarnemers). Het verwerken van waarnemingen tot territoria ('autoclustering') gebeurt automatisch.

Naast ondersteuning is terugkoppeling essentieel. De monitoringvrijwilligers willen daarnaast weten wat de ontwikkeling is van de boerenlandvogels, en wat de rol van ANLb daarin is. Die terugkoppeling gebeurt onder andere via de twee jaarlijkse monitoringrapporten die de monitoringvrijwilligers krijgen toegezonden (voor zover ze meedoen aan monitoring van broedvogels en niet-broedvogels) en daarnaast via toezending van nieuwsbrieven, het organiseren van de Landelijke Dag en het verzorgen van lezingen. Dit laatste onderdeel wordt in het kader van de ANLb-beleidsmonitoring gedaan in gebieden waar extra inspanning gewenst is.

2.4 Discussie en aandachtspunten

Voor zowel broedvogels als niet-broedvogels zijn wervings- en opleidingsactiviteiten georganiseerd. Voor de monitoringsonderdelen kolonievogels, zeldzame soorten, watervogels en wintervogels zijn er waarschijnlijk voldoende tellers beschikbaar, hoewel ook hier onderhoud van het vrijwilligersbestand voortdurend nodig blijft. Voor broedvogelmonitoring in het leefgebied droge dooradering is het vrijwilligersbestand nog onvoldoende op peil. Werving voor telwerk (BMP) in wat saaier landschappen vergt extra inspanning, en levert niet altijd het gewenste resultaat op. Zo waren er bijvoorbeeld onvoldoende aanmeldingen om een voorjaarsbijeenkomst over MAS in Friesland door te laten gaan.

3. Monitoring van broedvogels in steekproefgebieden

3.1 Uitgangspunten

Niet alle steekproefgebieden (hierna meetpunten) in agrarisch gebied zijn geschikt om mee te doen bij de beleidsmonitoring van vogels in het kader van ANLb. De meetpunten dienen te voldoen aan de volgende in 2018 (Teunissen *et al.* 2018) vastgestelde criteria:

- Een ANLb-meetpunt of referentiemeetpunt moet voor minimaal 75% bestaan uit agrarisch gebied;
- Een ANLb-meetpunt of referentiemeetpunt mag voor maximaal 5% uit gerealiseerde NNN bestaan;
- Een meetpunt kwalificeert als ANLb-meetpunt indien voor minimaal 10% van de oppervlakte een beheerovereenkomst in het kader van ANLb is afgesloten. Bij lijnvormige elementen onder ANLb-beheer is gewerkt met een buffer van 100 meter rondom; de oppervlakte binnen de buffer geldt dus als ANLb-beheer;
- Een referentiegebied kwalificeert alleen als er geen ANLb-overeenkomsten in liggen;

Bij de beoordeling van de (voorlopige) resultaten is uitgegaan van deze criteria.

3.2 Verrichte inspanningen en resultaten.

In het broedseizoen van 2021 zijn ten minste 656 relevante meetpunten geteld (tabel 3.1). Dit is de stand rond 20 december 2021; er is nog enige nalevering te verwachten. De inspanningen zijn beïnvloed door de maatregelen als gevolg van Covid-19. Daardoor was groepsgewijs tellen was niet mogelijk. Met name in weidevogelgebieden wordt in kleine groepen (2-4) geteld, deels ook om nieuwe tellers op te leiden.

Tabel 3.1. Gerealiseerde BMP/MAS-tellingen in ANLb-gebied en referentiegebied in 2021, afgezet tegen het voorgaande jaar. Voor 2021 zijn nog wat aanvullingen te verwachten; het is dus een voorlopig overzicht.

Provincie	Realisatie 2021 ANLb- overeenkomst	Referentie	Provincie	Realisatie 2020 ANLb- overeenkomst	Referentie
Drenthe	24	31	Drenthe	17	38
Flevoland	7	22	Flevoland	8	19
Friesland	69	30	Friesland	89	45
Gelderland	72	47	Gelderland	90	36
Groningen	44	37	Groningen	35	32
Limburg	12	1	Limburg	5	3
Noord-Brabant	34	31	Noord-Brabant	34	31
Noord-Holland	34	18	Noord-Holland	31	22
Overijssel	23	20	Overijssel	8	5
Utrecht	10	2	Utrecht	13	0
Zeeland	21	18	Zeeland	23	18
Zuid-Holland	27	22	Zuid-Holland	27	31
Totaal	377	279	Totaal	380	280

De huidige prognose geeft aan dat het aantal meetpunten met ANLb-pakketten en het aantal meetpunten dat kwalificeert als referentiegebied vergelijkbaar is met vorig jaar. Het hogere aantal in Overijssel is het gevolg van de meetpunten die in opdracht van de provincie om het jaar (waaronder in 2021) worden geteld.

Om te kunnen voldoen aan de landelijke doelstelling van de ANLb-beleidsmonitoring, is uiteindelijk niet zozeer het aantal meetpunten in gebieden met ANLb-overeenkomsten en in referentiegebieden van belang, maar het aantal meetpunten waar de doelsoorten daadwerkelijk als broedvogel zijn vastgesteld (tabel 3.2). Vooralsnog wordt gewerkt met de vuistregel dat een soort op ten minste 60 meetpunten moet zijn vastgesteld om voldoende onderbouwde uitspraken te kunnen doen. Bij toekomstige evaluaties is dat eventueel ook mogelijk bij soorten met minder meetpunten, maar dat zal afhangen van de spreiding over verschillende strata etc. Uit tabel 3.2 kan worden afgeleid dat 19 soorten voldoen aan de eis van 60 meetpunten in ANLb-gebied. Van de Wulp liggen de aantallen niet ver onder die eis. In referentiegebieden voldoen 15 soorten aan de eis van 60 meetpunten, de Tureluur zit daar niet ver onder.

Tabel 3.2. Voorlopig overzicht van het aantal meetpunten waarop doelsoorten in 2021 zijn vastgesteld. Indien groen gearceerd voldoet het aantal positieve meetpunten aan de vuistregel (60 positieve meetpunten). De tabel brengt alleen de doelsoorten in beeld voor zover broedvogel en voor zover die met een steekproefaanpak worden gemonitord.

Doelsoorten	ANLb	Referentie	Doelsoorten	ANLb	Referentie
Krakeend	179	85	Veldleeuwerik	144	91
Wintertaling	16	5	Boerenwaluw	34	29
Wilde Eend	176	133	Boompieper	10	9
Zomertaling	37	6	Graspieper	185	100
Slobeend	109	21	Gele Kwikstaart	200	154
Kuifeend	120	67	Witte Kwikstaart	78	73
Torenvalk	20	13	Gekraagde Roodstaart	25	16
Patrijs	29	29	Roodborsttapuit	84	68
Kwartel	23	27	Grote Lijster	14	12
Fazant	62	60	Spotvogel	39	25
Waterhoen	68	37	Braamsluiper	22	20
Meerkoet	145	78	Grasmus	146	116
Scholekster	246	144	Tuinfluit	27	18
Kievit	278	163	Grauwe Vliegenvanger	7	11
Watersnip	17	3	Wielewaal	6	3
Grutto	176	32	Spreeuw	32	32
Wulp	56	38	Huismus	41	40
Tureluur	182	47	Ringmus	29	25
Houtduif	89	88	Groenling	34	31
Koekoek	26	20	Kneu	91	64
Ransuil	2	0	Geelgors	38	36
Groene Specht	33	22			

Bij de beoordeling van de tabel zijn de volgende aandachtspunten van belang:

- Sommige doelsoorten komen nauwelijks nog voor in referentiegebieden*
Bepaalde doelsoorten komen vanwege de eisen die ze aan hun broedomgeving stellen nauwelijks nog voor in regulier agrarisch gebied. Dit geldt met name voor soorten die gebaat zijn bij natte graslanden (plasdras) zoals Zomertaling, Watersnip en in wat mindere mate ook Slobeend en Grutto. Ook soorten die hechten aan kleinschalig en extensief gebruikt boerenland (zoals Patrijs, Kwartel) komen tegenwoordig nog maar spaarzaam voor in regulier agrarisch gebied. Het is daarmee een uitdaging om voldoende referentiemeetpunten te vinden waar deze soorten nog voorkomen. Zie voor de Patrijs ook het volgende punt.
- Sommige soorten zijn inmiddels (bijna) te zeldzaam*
Enkele soorten zijn inmiddels - ook in gebieden met agrarisch natuurbeheer - te zeldzaam om te monitoren via een steekproefaanpak. Dit geldt in ieder geval voor de Zomertortel, die sinds 1990 met meer dan 95% is afgenomen. Ook de Patrijs is gedecimeerd sinds 1990, maar restpopulaties zijn nog wel in agrarisch gebied te vinden. Voor beide soorten wordt inmiddels gewerkt met een alternatieve aanpak (tellingen in grote steekproefgebieden). Gegeven de zeldzaamheid is de Patrijs overigens in meer meetpunten vastgesteld dan vooraf (door Sovon) verwacht werd. Dat kan betekenen dat steekproefmonitoring een belangrijke informatiebron blijft, aanvullend op de nieuwe aanpak (grote telgebieden). Ook de Wielewaal is inmiddels grotendeels uit agrarisch gebied buiten het NNN verdwenen.
- Aantal 'positieve' meetpunten per soort iets toegenomen*
Het aantal soorten op ANLb-meetpunten dat op ten minste 60 meetpunten is vastgesteld is in 2021 ten opzichte van 2020 iets toegenomen (van 17 naar 19). Het aantal soorten op referentiemeetpunten dat op ten minste 60 meetpunten is vastgesteld in 2021 (15) is eveneens licht toegenomen ten opzichte van 2020 (14).

3.3 Conclusies en aandachtspunten

- Van de meeste soorten weidevogels en akkervogels wordt een goed beeld verkregen van de ontwikkelen in ANLb-gebied en referentiegebieden;
- Het aantal soorten met een voldoende aantal positieve meetpunten in ANLb-gebieden en referentiegebieden is ten opzichte van het vorige jaar iets toegenomen. Referentiegebieden scoren ook iets wat beter dan vorig jaar op het punt van het vereiste aantal positieve meetpunten per soort.
- Het blijft van belang om het aantal ANLb-meetpunten en referentiemeetpunten uit te breiden op locaties waar soorten van het leefgebied droge dooradering als broedvogel te verwachten zijn;
- In 2017 zijn verschillende soorten erfvogels aan de lijst met doelsoorten toegevoegd. Het gaat om soorten die tot dusverre beperkt in agrarisch gebied werden gemeten omdat bij het uitleggen van meetpunten erven voorheen bewust vermeden werden. Nieuwe meetpunten dienen dus ook in de nabijheid van erven gepositioneerd te worden.

4. Monitoring zeldzame broedvogels en kolonievogels

4.1 Uitgangssituatie

Een aantal ANLb-doelsoorten is als broedvogel zeldzaam in Nederland of broedt in kolonies. Deze soorten worden landdekkend of in (zeer) grote steekproeven gemonitord.

4.2 Werkzaamheden en voorlopige resultaten kolonievogels

4.2.1 Kolonievogels

In 2019 is de wijze van toekenning van kolonies van doelsoorten naar ANLb-gebieden of referenties bepaald (Kleyheeg & Zoetebier 2019). Kolonies kwalificeren als ANLb-kolonie indien het gebied binnen de gemiddelde foerageerafstand rondom de kolonie voor minimaal 75% bestaat uit agrarisch gebied, op ten minste 10% van de oppervlakte een ANLb-overeenkomst is afgesloten en het gebied voor maximaal 5% bestaat uit NNN. Indien binnen de gemiddelde foerageerafstand geen ANLb plaatsvindt (maar wel voor meer dan 75% uit agrarisch gebied bestaat en het aandeel NNN niet hoger is dan 5%) dan kwalificeert de kolonie als referentie. In het voorjaar van 2018 is een app beschikbaar gekomen waarmee tellers in het veld hun gegevens van kolonievogels in kunnen voeren. De app is in het voorjaar van 2021 gebruikt voor de invoer van 29% van de kolonies (in 2018 t/m 2020 was dat resp. 5%, 17% en 25%). Het is met deze app voor het eerst mogelijk de exacte ligging van de nesten in te voeren, waarmee het bijvoorbeeld duidelijk wordt bij welke boerderij de Huiszwaluwen broeden.

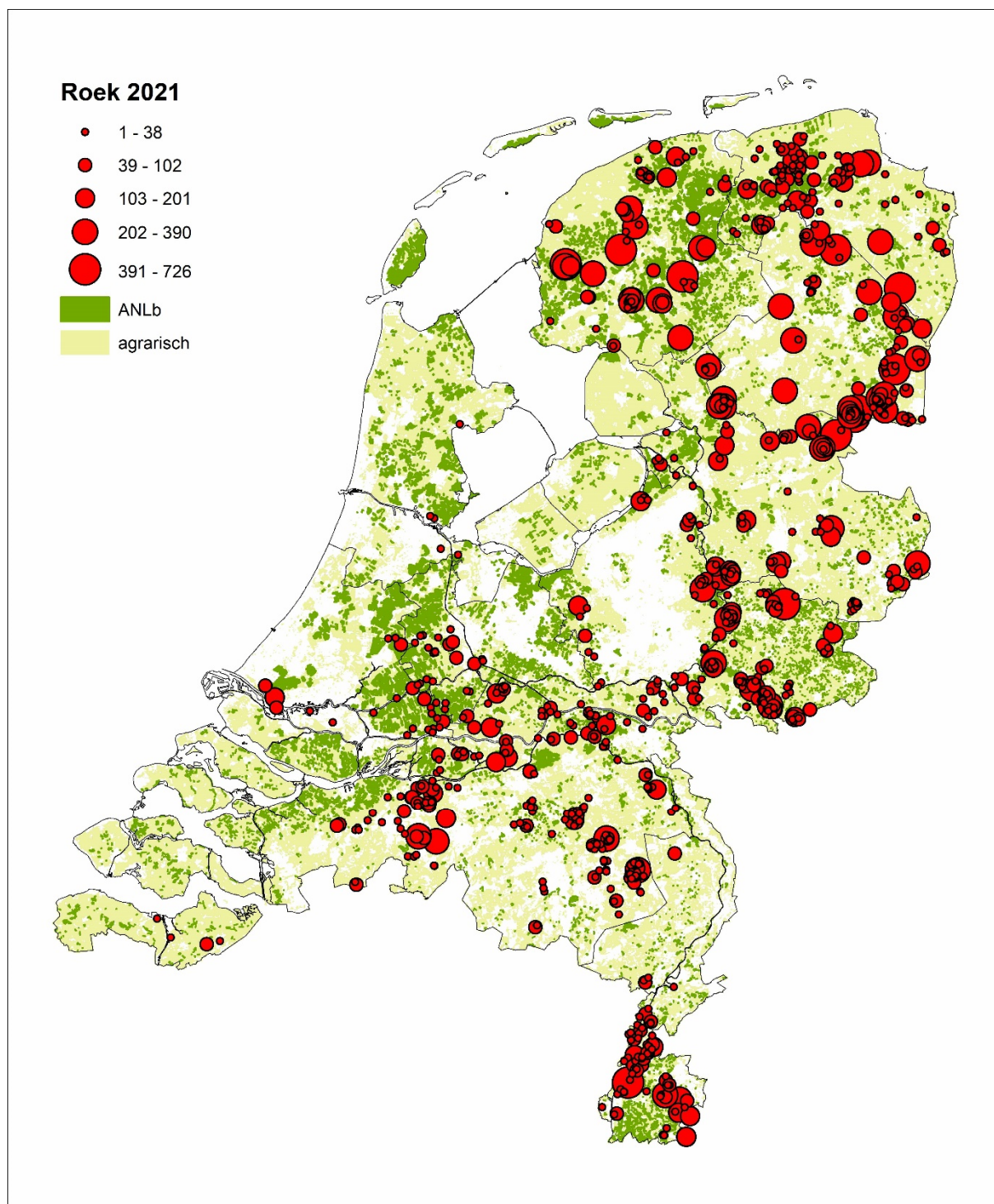
Van twee (van de vijf) soorten kolonievogels bevonden zich gemiddeld over 2016-18 voldoende kolonies in ANLb-gebied en in referentiegebieden om die te betrekken bij ANLb-evaluaties: Huiszwaluw en Roek (Kleyheeg & Zoetebier 2019). In tabel 4.1 is het aantal relevante kolonies weergegeven dat in 2021 geteld is. Dit is een voorlopig overzicht.

Tabel 4.1. Voorlopig overzicht van het aantal bewoonde kolonies en aantal nesten van de kolonievogelsoorten binnen ANLb-invloed, in referentiegebied en in overig gebied in 2021.*

**Voor de Purperreiger is alleen het totaal gegeven. Deze doelsoort broedt uitsluitend in natuurgebieden, maar foerageert wel langs boerensloten in agrarisch gebied.*

Soort	Kolonies 2021	Nesten 2021	Landelijke populatie	ANLb 2021 (kol - nest)	Referentie '21 (kol - nest)	Overig 2021 (kol - nest)
Purperreiger	19	899	1020-1050 (2020)	zie*	zie *	zie *
Visdief	137	7733	13.000-14.000 (2020)	348	10	6124
Zwarte Stern	37	831	1150-1250 (2020)	105	42	684
Roek	868	45.721	45.000-48.000 (2020)	475	2508	42.738
Huiszwaluw	1356	33.763	85.000-120.000 ('18-20)	1167	6827	25.769

Figuur 4.1 geeft ter illustratie een voorlopig beeld van de verspreiding van de kolonies van de Roek in 2021.

Figuur 4.1. Roekenkolonies in 2021 (stippen) in relatie tot de ligging van ANLb-gebieden (groene gebieden) (868 bewoonde kolonies met in totaal 45.721 nesten).

4.2.2. Zeldzame broedvogels

In tabel 4.2 is een overzicht gegeven van de zeldzame broedvogels in 2020 (2021 nog niet beschikbaar). Bij de toekenning is dit scenario gehanteerd: ANLb: punt in agrarisch gebied, binnen straal van 300 meter minimaal 10% ANLb en maximaal 5% SNL. Referentie: punt in agrarisch gebied, binnen straal van 300 meter géén ANLb en maximaal 5% SNL

Tabel 4.2. Zeldzame broedvogels in 2020. De inzameling en validatie van de in 2021 verzamelde meetgegevens loopt nog. De verwachting is dat de resultaten in 2021 niet veel afwijken van 2020. Weergegeven is 1) soortnaam, 2) Geteld 2020: geteld aantal territoria (landelijk), 3) recente schatting van het landelijk aantal broedparen, 4) N_punt: aantal territoria waarvan een 'stip' beschikbaar is (exakte ligging territorium), 5) ANLb (%): percentage territoriumstippen dat in ANLb-gebieden ligt, 6) referentie (%): percentage territoriumstippen in referentiegebied en 7) overige: territoriumstippen buiten ANLb en referentie. In 2018 is de soortenlijst herzien, in deze tabel zijn de zeldzame soorten van de herziene lijst opgenomen (Kleyheeg & Zoetebier 2019).

Soort	Geteld 2020	Landelijke populatie	N_punt	ANLb (%)	Referentie (%)	Overig (%)
Grauwe Kiekendief	80	80 (2020)	30	3	67	30
Kwartelkoning	46	50-60 (2020)	46	2	7	91
Kemphaan	2	10-20 (2018-20)	2	0	0	100
Steenuil*	713	8000-9500 (2020)	710	1	2	97
Velduil	8	10-20 (2020)	8	0	25	75
Kramsvogel	7	10-25 (2018-20)	7	0	0	100
Grauwe Klauwier	751	800-1000 (2020)	522	1	5	94
Grauwe Gors	0	0-1 (2020))	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

* van Steenuil zijn in deze tabel alleen gegevens vanuit BMP-telgebieden opgenomen; voor deze soort is ook informatie beschikbaar vanuit het Meetnet Nestkaarten.

Van de Grauwe Kiekendief, Kwartelkoning, Velduil en Grauwe Klauwier is in 2020 (inzameling en verwerking data 2021 loopt nog) meer dan 75% van de landelijke populatie geteld. Bovendien zijn van deze soorten meestal de 'stippen' (ligging territoria) beschikbaar. Met de in 2020 verzamelde gegevens is het voor een aantal soorten mogelijk om de ANLb-vragen te beantwoorden. Sommige soorten zijn waarschijnlijk te zeldzaam in agrarisch gebied om eventuele verschillen tussen ANLb-gebied en regulier agrarisch gebied hard te kunnen maken. Dat geldt in het bijzonder voor Kramsvogel en Kemphaan en in 2020 ook voor Velduil (waarvan in 2019 relatief gezien nog topaantallen werden vastgesteld, met name in Friese weilanden). De Grauwe Gors is geen jaarlijkse broedvogel meer is in ons land en ontbrak in 2020. Van de Grauwe Klauwier houden we de verspreiding (en telinspanning) extra in de gaten omdat de populatie de afgelopen jaren is gegroeid met, voor deze eeuw, recordaantallen in 2020.

De gevolgen van Covid-19 voor de volledigheid van het onderzoek in 2021 zijn nog niet exact bekend maar lijkt voor de meeste relevante soorten beperkt zijn.

De Steenuil volgen we via zowel telgebieden als via het Meetnet Nestkaarten. We hebben actief van verschillende bestaande BMP-telgebieden de resultaten van 2020 (en 2021) opgevraagd (incl. exacte ligging van territoria) en deze tellers gevraagd hun inspanningen te continueren. Om nieuwe tellers te werven hebben we in 2020 een artikel over de soort in Sovon-Nieuws en ook op sovon.nl geplaatst met een oproep daarin. Het artikel werd door STONE Steenuilenoverleg Nederland, de club van Steenuil-onderzoekers, verspreid onder hun achterban. De oproep was succesvol en verspreid over het land werden in 2020-21 minstens 24 nieuwe Steenuil-telgebieden uitgezet waarvan een deel in 2020 niet geteld kon worden door beperkingen rondom Covid-19. Ook in 2021 speelden zulke beperkingen (o.a. avondklok) een deel van de vrijwilligers parten in deze nieuwe telgebieden en ook in bestaande Steenuil-telgebieden.

4.3 Conclusies en aandachtspunten

Van de meeste doelsoorten wordt een substantieel deel van de populatie in agrarisch gebied gevolgd. Van de kolonievogelsoorten Huiszwaluw en Roek liggen voldoende kolonies in/nabij ANLb-gebied en in referentiegebieden om die te betrekken bij evaluaties van de beleidsmonitoring. Dit geldt ook voor Steenuil en Kerkuil, beide vrij zeldzame broedvogelsoorten die deels resp. geheel (ook) via het Meetnet Nestkaarten gevolgd worden. Van de meeste zeldzame soorten en kolonievogels is de meerderheid van de data ook voldoende nauwkeurig voor ANLb beschikbaar. Dat wil zeggen: op territoriumniveau, om de koppeling tussen wel en niet beschikt gebied te kunnen maken. Enkele soorten zijn echter te zeldzaam om bij analyses te kunnen betrekken. Tellers die 'gebiedstotalen' doorgeven worden benaderd om de exacte verspreiding door te geven door alsnog 'stippen' te zetten.

5. Monitoring van Watervogels

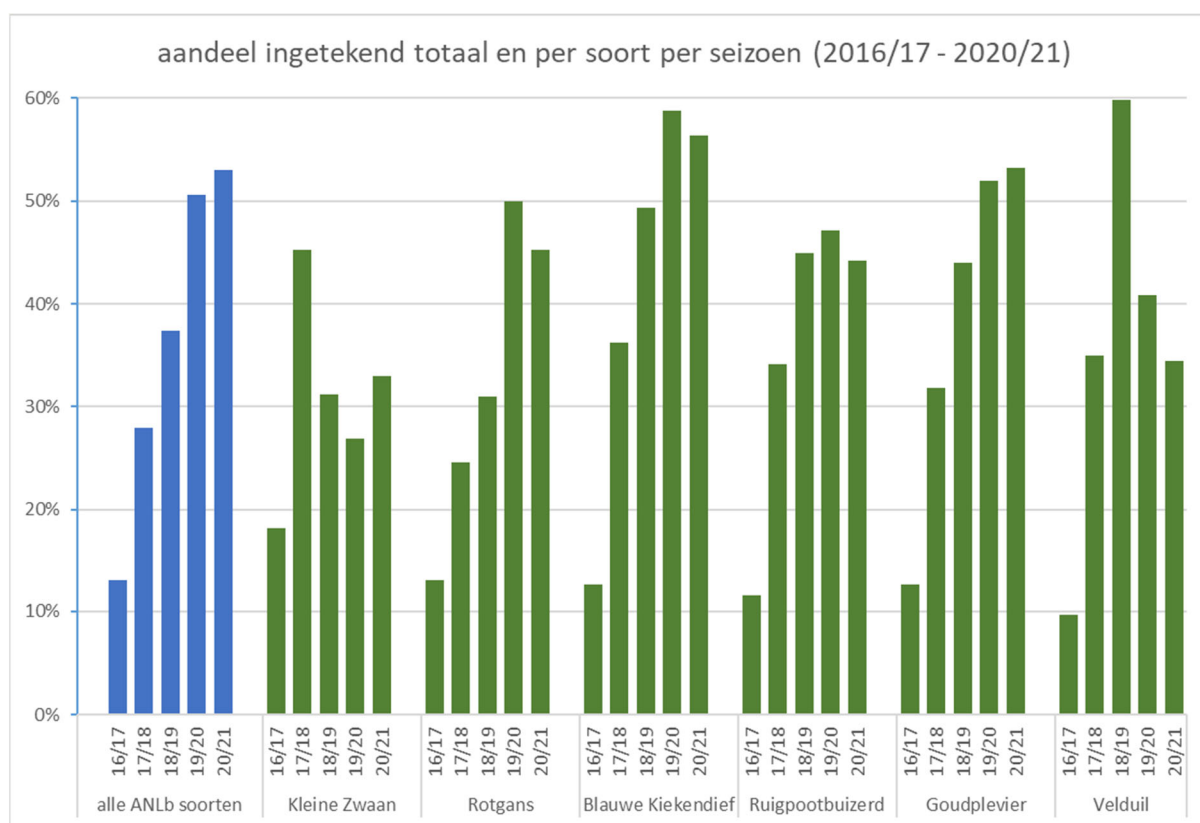
5.1 Uitgangssituatie

Watervogeltellers worden gestimuleerd om tijdens de reguliere watervogelmonitoring een aantal ANLb niet-broedvogelsoorten *in te tekenen* op de exacte locatie binnen het telgebied waar de soort is aangetroffen. Tot het telseizoen 2017/2018 ging het om de soorten Blauwe Kiekendief, Kleine Zwaan, Kraanvogel en Ruigpootbuizerd. In het voorjaar van 2018 is de soortenlijst door de provincies aangepast, waarbij de Kraanvogel is verwijderd en Goudplevier en Rotgans zijn toegevoegd.

Om watervogels te betrekken bij ANLb-evaluaties dienen waarnemingen tijdens het tellen van watervogels in monitoringgebieden op puntniveau te worden ingevoerd. Dergelijke puntwaarnemingen zijn voor de ANLb-beleidsmonitoring relevant als de oppervlakte binnen een straal van 300 meter rondom de waarneming voor minimaal 75% uit agrarisch gebied bestaat, en het aandeel gerealiseerde NNN niet hoger is dan 5%. Indien aan de basiseisen wordt voldaan, dan kwalificeren meetpunten met beheerovereenkomsten binnen een straal van 300 meter als ANLb-meetpunt. Als dat niet het geval is, dan kwalificeert het meetpunt als referentie.

5.2 Uitgevoerde werkzaamheden

Waarnemers zijn in 2020/2021 via herhaaldelijke oproepen in de maandelijkse nieuwsbrieven verzocht om de zes ANLb-soorten in te tekenen wanneer deze bij de reguliere telling worden aangetroffen. Figuur 5.1 geeft een overzicht van het aantal vogels dat is ingetekend in de telseizoenen 2016/2017 t/m 2020/2021 via het Meetnet Watervogels van de watervogelsoorten Kleine Zwaan, Rotgans, Blauwe Kiekendief, Ruigpootbuizerd en Goudplevier. Ondanks dat de soortenlijst tussentijds is aangepast, is het aandeel ingetekende vogels per soort langzaam toegenomen. Het aandeel van de zes ANLb niet-broedvogelsoorten dat werd ingetekend, steeg van 13% in 2016/2017 naar 53% in 2020/2021. Het intekenen komt bij steeds meer tellers in beeld, hoogstwaarschijnlijk mede geholpen door het toegenomen gebruik van Avimap in het veld.

Figuur 5.1. Overzicht van het aandeel ingetekende vogels per ANLb niet-broedvogelsoort via het Meetnet Watervogels in de telseizoenen 2016/2017 t/m 2020/2021.

5.3 Conclusies en aandachtspunten

Na vier telseizoenen zit er nog steeds een duidelijke stijgende lijn in het aandeel van ANLb niet-broedvogelsoorten dat wordt ingetekend bij de reguliere watervogeltellingen. De intekenpercentages lagen in de meeste gevallen hoger dan voorgaande jaren, maar bij de Velduil lager. We mikken op een verdere toename tot boven de 60%. Een deel van het tellerscorps telt echter al decennialang en is daarom minder geneigd om nieuwe (invoer)methoden te gebruiken (mobiel/digitaal vs. papier en gebiedstotalen doorgeven vs. intekenen). We zien dat het percentage gebruikers van de mobiele invoermethode minder snel stijgt dan in andere meetnetten. Toch blijkt uit de getallen dat het systeem langzaam maar zeker steeds meer wordt omarmd.

6. Monitoring van Wintervogels

6.1 Uitgangssituatie

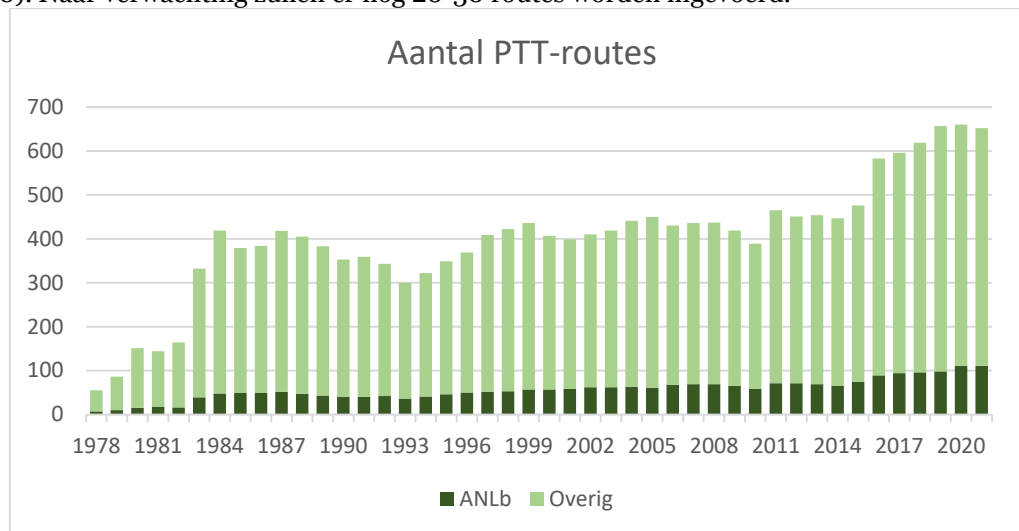
Het PTT-project (Punt Transect Tellingen), ook wel aangeduid als het Meetnet Wintervogels, is het enige landelijke meetnet dat zich richt op niet watergebonden wintervogels, waaronder een aantal voor ANLb relevante vogelsoorten. Het PTT bestaat uit één telling per jaar in de tweede helft van december (tussen 16 december en 1 januari) en verzamelt sinds 1978 betrouwbare informatie over landelijke en regionale aantalsontwikkelingen van meer dan 80 soorten terrestrische wintervogels. Het is daarmee een van de langstlopende biotische meetnetten van Nederland. De meetpunten in het PTT (een route heeft 20 vaste punten waar 5 minuten wordt geteld) zijn goed over de verschillende habitats verdeeld; met name in het stedelijk en agrarisch gebied zijn relatief veel telpunten aanwezig. Het PTT heeft een vrij stabiele groep van ca. 550 (veelal ervaren) tellers met een relatief klein verloop.

PTT-punten doen mee als ANLb-meetpunt als de oppervlakte binnen een straal van 300 meter rondom een punt voor minimaal 75% uit agrarisch gebied bestaat, zich binnen die straal ANLb winterpakketten bevinden en de oppervlakte binnen de cirkel voor maximaal voor 5% uit NNN bestaat. Bij referentiemeetpunten liggen er dan geen winterpakketten binnen de cirkel.

6.2 Verrichte inspanningen en resultaten

In het najaar is gericht gezocht naar nieuwe tellers in regio's waar we verwachten dat nieuwe telroutes gewenst zijn. Dit is speciaal gedaan voor gebieden met wintermaatregelen in het kader van ANLb. Tellers zijn proactief benaderd, terwijl vacante routes ook op de (goede bezochte) website gepubliceerd zijn. Dit is vooral een uitdaging omdat er in de meeste regio's weinig winterpakketten zijn; het aantal potentiële tellers lijkt geen belemmering.

Figuur 6.1 laat zien dat het aantal routes sterk is toegenomen sinds de start van de ANLb-beleidsmonitoring in 2016 (van ca. 450 naar ca. 650). Tot en met 9 januari 2022 zijn te telresultaten van 652 routes met elk 20 punten ingevoerd. Ter vergelijking: tot en met 10 januari 2021 waren de telresultaten van 638 routes ingevoerd en tot en met 5 januari 2020 in totaal 598 telroutes. Bij de tot dusverre 652 ingevoerde routes zijn dus de gegevens van 13.040 telpunten beschikbaar gekomen ($652 \cdot 20$). Naar verwachting zullen er nog 20-30 routes worden ingevoerd.

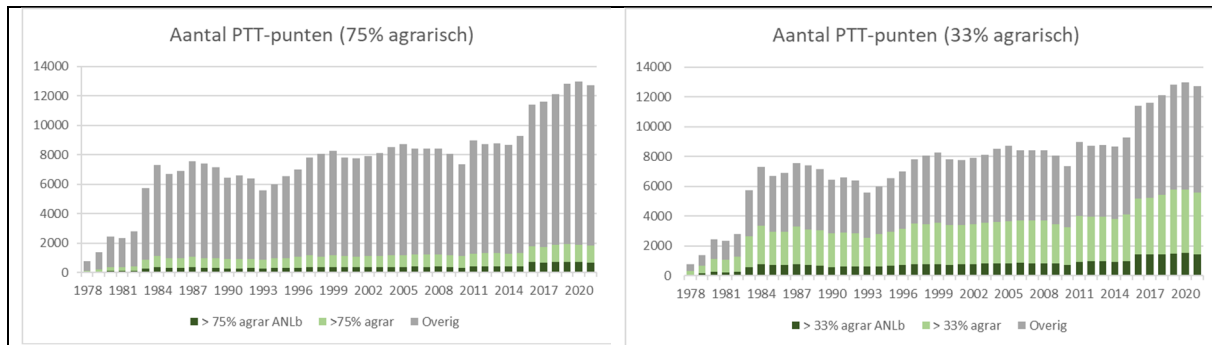

Figuur 6.1. Aantal getelde routes per jaar van 1978 tot en met 2021 (uitgaande van de situatie tot en met 9 januari 2022; het uiteindelijke aantal getelde routes in december 2021 zal door nalevering nog wat hoger uitkomen en uitkomen op 670-680 routes. De figuur maakt onderscheid tussen routes waarin zich al dan niet één of meer telpunten in ANLb-gebied bevinden.

Voor voldoende statistische zeggingskracht over verschillen in trends van ANLb-doelsoorten binnen en buiten invloedssfeer van ANLb is het belangrijk dat een minimaal aantal positieve punten (punten waarop een soort aanwezig is) geteld wordt. Het CBS heeft een indicatieve poweranalyse uitgevoerd waarbij specifiek voor het PTT is bepaald op hoeveel meetpunten een doelsoort vastgesteld moet zijn.

Op basis van gangbare criteria bleek dat 116 positieve punten toereikend moeten zijn. In de in 2019 uitgevoerde studie naar de juiste toekenningssystematiek (Kleyheeg & Zoetebier 2019) is vervolgens aan de hand van een aantal scenario's nagegaan welke uitspraken gedaan kunnen worden.

Belangrijk uitgangspunt is dat de oppervlakte ANLb-gebied met winterpakketten gering is. Uitgaande van de eis dat zich ANLb binnen 300 meter van het telpunt bevindt (en meer dan 75% bestaat uit agrarisch gebied en maximaal 5% uit NNN) dan waren er in 2018 er 232 telpunten nabij ANLb-winterpakketten en ruim 1.400 referentiemeetpunten beschikbaar. In 2021 zal dit aantal wat zijn toegenomen. Een analyse is nog niet uitgevoerd, omdat de telperiode net is afgelopen en nog steeds gegevens worden ingevoerd. Figuur 6.2. geeft een eerste indruk. Omdat de 75%-norm nogal streng is - punten nabij agrarisch gebied langs bosranden vallen bijvoorbeeld af, omdat dan maar ca. 50% agrarisch zal zijn - is ook de situatie met 33% agrarisch gebied in beeld gebracht.

Figuur 6.2. Aantal getelde telpunten, verdeeld over ANLb, overig agrarisch (waaronder referentiemeetpunten) en overig (urbaan, bos, natuurlijk terrein etc). Links is uitgegaan van de eis dat minstens 75% van de oppervlakte binnen een straal van 300 meter van het telpunt uit agrarisch gebied bestaat. Rechts is uitgegaan van de situatie met minstens 33% agrarisch gebied.

6.3 Conclusies en aandachtspunten

De beperkende factor bij wintervogels is dat er relatief weinig ANLb-winterpakketten zijn en dat de meeste doelsoorten vrij schaars zijn. Het aantal getelde routes/telpunten neemt met ongeveer 8% per jaar toe, wat veel perspectief biedt, zeker op het moment dat ook het areaal winterpakketten toeneemt.

7. Monitoring via Meetnet Nestkaarten

7.1 Uitgangssituatie

Het Meetnet Nestkaarten is in 1995 van start gegaan en richt zich op het verzamelen en analyseren van data over broedresultaten. Binnen het meetnet wordt samengewerkt met veel andere organisaties en soortwerkgroepen die nestgegevens verzamelen. Zij brengen hun gegevens via dit project bij Sovon onder en maken ze daarmee beschikbaar voor toepassingen in het kader van natuur- en soortenbeleid.

Informatie over broedsucces van boerenlandvogels is een belangrijke factor voor evaluatie en aansturing van het agrarisch natuurbeheer. Mede daarom is in 2020 door CBS en Sovon een Nestsucces indicator ontwikkeld, waarin de gecombineerde trends in het nestsucces van boerenlandvogels die op de grond broeden ('grondbroeders'), zoals steltlopers en eenden, wordt vergeleken met het nestsucces van de boerenlandvogels die niet op de grond broeden ('niet-grondbroeders'), zoals de meeste zang- en roofvogels. Deze Nestsucces indicator is in de Boerenlandvogelbalans 2020 voor eerst gepubliceerd en zal door CBS jaarlijks worden geactualiseerd in het Compendium voor de Leefomgeving. Voor onder andere twee ANLb-doelsoorten, de nacht-actieve Kerkuil en Steenuil, wordt verkend of het broedsucces ook op soortniveau inzicht kan geven in de effectiviteit van ANLb-beleid. Voor deze beide soorten is het Meetnet Nestkaarten daarnaast een belangrijke informatiebron voor aantalsmonitoring.

Voor Kerkuil en Steenuil wordt gestuurd op de juiste ontsluiting van de beschikbare informatie, zodat ze gekoppeld kunnen worden aan locaties met (beschikt) leefgebied in het kader van ANLb. Dit betekent dat gesprekken gevoerd moeten worden met de landelijke en regionale werkgroepen die zich richten op deze soorten om afspraken te maken over het gedetailleerd doorleveren van nestlocaties. In dit verband moet soms ook de zorg worden weggenomen dat nestgegevens verkeerd worden gebruikt, kunnen leiden tot een beperking in de agrarische bedrijfsvoering of kunnen leiden tot ongewenste aanloop. Verder is terugkoppeling op de jaarlijkse uilencontactdagen van belang. In latere jaren is ook begeleiding van vrijwilligers een belangrijk aspect.

7.2 Verrichte inspanningen en resultaten

Naast de reguliere werkzaamheden zijn voor Kerkuil en Steenuil extra werkzaamheden begroot en uitgevoerd die nodig zijn om de beschikbare informatie goed te kunnen ontsluiten, zodat ze gekoppeld kunnen worden aan ANLb- en referentiegebieden. Dit betekent dat doorlopend afspraken gemaakt, vervast en bewaakt worden over het doorleveren van nestlocaties. Begeleiding van vrijwilligers bij de invoer van gegevens is hierbij een belangrijk aspect, net als contact met de regiocoördinatoren en bestuur van de soortwerkgroepen STONE (Steenuil) en SWKN (Kerkuil). Er is gedurende het jaar verschillende malen contact en/of overleg geweest met bestuursleden over het verder verbeteren van de inzameling en uitwerking van nestgegevens. We zouden een presentatie gaan geven over ontwikkelingen in broedsucces van de Steenuil op de "landelijke Uilendag" van 9 oktober, maar deze is in verband met Covid-19 uitgesteld. De presentatie is nu gegeven op de Landelijke Dag van Sovon in november 2021.

Voor de Steenuil geldt dat de gegevensverzameling via Meetnet Nestkaarten al goed loopt (gemiddeld 1.423 nesten per jaar in 2011-2015). Voor 2018-2020 zijn er tot op heden 1.808, 1.975 en 1.473 nesten doorgegeven (inclusief exacte locatie). Het laatste cijfer ligt duidelijk onder het niveau van de voorgaande jaren, wat veel te maken heeft met de restricties rondom de Corona-uitbraak begin 2020. Een substantieel deel van de waarnemers en erfbewoners heeft toen afgezien van nestkastcontroles. Er resteren echter nog voldoende nestkaarten voor het berekenen van trends in broedsucces. Voor 2021 zijn er inmiddels al 1684 nestkaarten ingevoerd en wordt er nog enige nalevering van nestkaarten verwacht. De dip in 2020 als gevolg van de coronacrisis lijkt dus eenmalig. Samen met STONE, Radboud Universiteit en Vogeltrekstation zijn we nog altijd bezig met een gezamenlijke analyse van Steenuil-gegevens gericht op het schrijven van een artikel voor het populair-wetenschappelijke tijdschrift Limosa. Hiermee hopen we de waarnemers te stimuleren.

Voor de Kerkuil geldt dat de gegevensverzameling via Meetnet Nestkaarten nog verder verbeterd moet worden. Deze verbeteringen zijn in volle gang; werden in de jaren 2011-2015 gemiddeld 1.168 nesten per jaar doorgegeven, in 2018-2020 zijn er tot op heden 1569, 2400 en 1594 nesten doorgegeven (inclusief exacte locatie). De vorig jaar gerapporteerde sterke groei is door de corona-maatregelen onderbroken (zie Steenuil), naar verwachting tijdelijk. Voor 2021 zijn inmiddels 871 nesten ingevoerd, maar de

verwachting is dat er de komende maanden nog veel nalevering plaatsvindt. De belangrijkste kennislacune voor zowel Kerkuil als Steenuil bevindt zich in de provincie Noord-Brabant. In 2019 heeft Brabants Landschap een nieuwe, eigen invoermodule ontwikkeld (Uilen-monitor), die sterk lijkt op Nestkaart Light. Naar aanleiding hiervan hebben we overlegd met Brabants Landschap, die bereid is tot uitwisseling van nestgegevens. In 2021 is deze samenwerking verder geconcretiseerd. Overigens brengt een groot deel van de Brabantse uilenkastcontroleurs één bezoek, waardoor de betreffende gegevens maar beperkt bruikbaar zijn voor nestsucces-berekeningen.

7.3 Conclusies en aandachtspunten

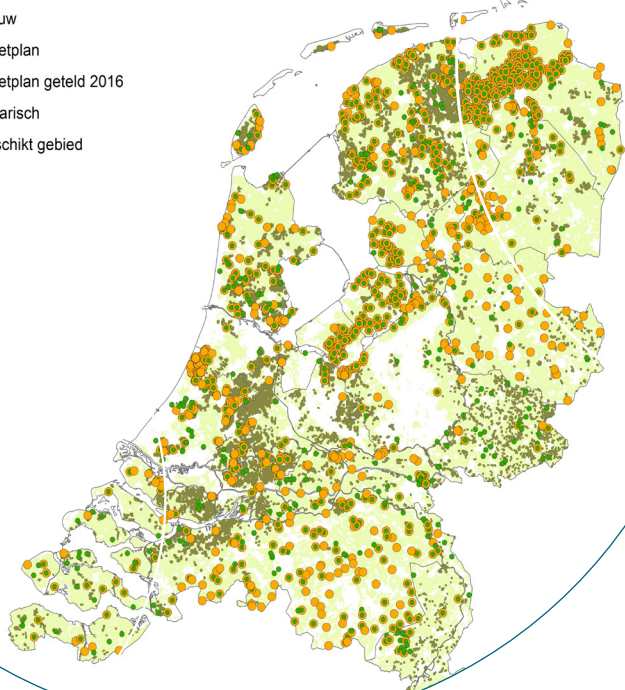
Voor Steenuil zijn we positief over de haalbaarheid van de ANLb-meetdoelen op korte termijn, voor Kerkuil gaan de ontwikkelingen en de bereidheid de goede kant op voor in ieder geval de middellange termijn, maar blijkt doorlopende aandacht belangrijk en door de Corona-uitbraak tijdelijk onderbroken. Een analyse in het kader van de toekenningssystematiek wees echter al uit dat voor beide soorten voldoende gegevens beschikbaar zijn in ANLb-gebied en referentiegebied om een analyse van ANLb-beleid te kunnen maken.

8. Referenties

KLEYHEEG E. & ZOETEBIER D. 2019. Toekenning meet- en telpunten van wintervogels, watervogels en gebiedsdekkend getelde broedvogels in het kader van de beleidsmonitoring ANLb. Sovon-notitie 2019/69. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

TEUNISSEN W., VOGEL R., & ZOETEBIER D. 2018. Toekenning meetpunten van broedvogels in het kader van de beleidsmonitoring ANLb. Sovon-notitie 2019/69. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

- nieuw
- meetplan
- meetplan geteld 2016
- agrarisch
- beschikt gebied

In opdracht van:

Sovon Vogelonderzoek Nederland

Postbus 6521
6503 GA Nijmegen
Toernooiveld 1
6525 ED Nijmegen
T (024) 7 410 410

E info@sovon.nl
I www.sovon.nl

